

5. 3. 2004

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nebudíme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VII. část - Málo známé dokumenty, deklarace české šlechty 1938-1939

Poměrně jen velmi malému okruhu lidí jsou známy dva dokumenty z let 1938 a 1939. Pro mnohé dnešní restituční kauzy jsou však zcela klíčové. Jedná se o „Prohlášení členů starých rodů vzhledem k nedotknutelnosti území Českého státu“ z roku 1938 a „Prohlášení české a moravské šlechty“ v září roku 1939.

Poměrně jen velmi malému okruhu lidí jsou známy dva dokumenty z let 1938 a 1939. Pro mnohé dnešní restituční kauzy jsou však zcela klíčové. Jedná se o „Prohlášení členů starých rodů vzhledem k nedotknutelnosti území Českého státu“ z roku 1938 a „Prohlášení české a moravské šlechty“ v září roku 1939.

Podivné představy, že šlechta zanikla v den účinnosti zákona 61/1918, který zakázal „šlechtictví“ je poněkud „nepřesná“. Kromě faktu, že „šlechtictví“ je vlastnost (kterou nelze vymazat den ze dne), projevila i v letech 1938 a 1939 česká a moravská šlechta (teoreticky „skupina občanů dříve nazývaných šlechtici“) své národní cítění.

Stanovisko z roku 1938 není právě nejjasnější, resp. z dnešního pohledu bychom si zřejmě jasné vlastenectví představovali poněkud odlišně – řekněme „úderněji“. Ovšem píše se rok 1938 a nikdo netuší zcela přesně, oč „tomu Němci s knírkem“ vlastně jde... Již v této době někteří představitelé české šlechty předkládají dne 17. září 1938 při audienci prezidentu Edvardu Benešovi následující text (autorem deklarace byl Karel Schwarzenberg, deklarace byla čtena Františkem Kinským „ve jménu signatářů“ a starých rodů):

Pane presidente, za těchto dnů všechny stavy a třídy našeho národa svorně projevují svou vůli, zabránit porušení starých hranic našeho státu. Proto i řada členů starých rodů naši vlasti nás pověřila, abychom se k Vám dostavili s podobným projevem. Věrnost k českému státu, který naši předkové pomáhali budovati a po tisíc let udržeti, je pro nás povinností tak samozřejmou, že jsme se rozmýšleli ji výslovně zdůrazniti. Považujeme za svou povinnost, uchovati dědictví svých otců. Země Koruny české byly pohromadě po tolik věků a přetrvaly spolu tolik bouří, že doufáme v přejití i těchto časů nepokoje a násilí.

Naše přání, aby staré hranice České koruny zůstaly neporušeny vychází zajisté také ze starosti o budoucnost našich potomků i z pocitu odpovědnosti za svobodu a blaho českých Němců. Naši předkové vždy usilovali o přátelský poměr obou národů v zemi usazených a tak i my toužíme po tom, aby i naši krajané německého jazyka mohli sdílet s námi lásku k nedělitelné vlasti. Důvěřujeme, že se tak může státi. Zejména doufáme, že zásady křesťanské udrží v této zemi pořádek a vzdělanost. Vyslovující víru v lepší budoucnost, ujišťujeme, že jsme si vědomi svých zděděných povinností k vlasti a ke státu, který byl domovem našich předků a jehož stará práva jsme vždy chtěli a i dnes chceme hájit.

Signatáři: Karel Schwarzenberg, Jan z Lobkowicz, Z. R. Kinský, František Kinský, Zdeněk z Kolowrat, Rudolf Czernín, Leopold Sternberg, W. Colloredo-Mansfeld, Karel Parish, Jindřich Dobrženský, Hugo Strachwitz, Karel Belcredi.“

Avšak z dnešního pohledu můžeme říci, že mnohem závažnějším textem je „Prohlášení české a moravské šlechty“ v září roku 1939: Slovtuný pane presidente! V poslední době bylo jednáno o postavení šlechty v českém národě a objevily se v tomto ohledu různé nejasnosti. Považujeme proto za vhodné v tomto směru podati některá vysvětlení.

Šlechta byla, jako všude, svou podstatou zřízením státním a jakožto celistvé společenství bývala ušetřena národnostních sporů. Její politické povinnosti bývaly určovány službou Českému státu a králi. Jádro tohoto stavu vždy ovšem patřilo k českému národu netoliko kulturně, nýbrž i krví a jazykem. Za ranných dob království, kdy celý venkov byl jazykově český, prostředí šlechty bylo rovněž takové. Tato šlechta, původem a jazykem česká, tvořila panující nebo politickou vrstvu Českého státu před vznikem monarchie domu Rakouského i dlouho potom. Zanechala nám památku své kultury v českých zpracováních rytířských zpěvů, v knihách zemských práv, v názvosloví vojenském, ve svých hradech a zámcích a ve vybudování institucí kulturních. Rody, které sdílely po staletí osudy českého národa a neodcizily se nikdy svému kmeni, musí i dnes býti počítány k národu, jehož krev v jejich žilách koluje.

Vedle této ryze domácí šlechty přistěhovalo se průběhem dějin a usadilo se na území českého státu mnoho rodin původu cizího, nikoli však pouze německého. Tyto rodiny, jimž příslušelo místo na sněmu, jehož jednání se v Praze, Brně a Olomouci účastnily, a jimž příslušela i vrchnostenská moc, která je spojovala stálým správním stykem s lidem, splynuly v krajích českého jazyka s národem tak, že jejich různý původ nemůže ničeho změnit na jejich nepopiratelné příslušnosti k české národní pospolitosti.

Obdobně někteří, v německém prostředí žijící potomkové českých rodin, honosících se ryze českými jmény a vzešlých z nejstarší krve české, hlásí se k národu německému, který je u vědomí jejich německého smýšlení velmi ochotně za své syny uznává a v jejich českém původu žádné překážky nevidí. Jsme přesvědčeni, že tak jako my přiznáváme těmto jedincům právo hlásiti se k národu, uprostřed něhož žijí, který za svůj zvolili a který je za své příslušníky přijímá, tak i se strany druhé nebude nikdo příslušníkům šlechtických rodin, zde usedlých, upíratí právo, aby se hlásili k českému národu, s nímž žili jejich předkové po generace, sdílejíce práva i povinnosti, dobré i zlé, byť rodiny ty nebyly po meči vždy původu českého.

Zděděná příslušnost k národní pospolitosti není tedy určována okolnostmi dne, nýbrž jest způsobena skutečností společenství života, politické, kulturní a hospodářské spolupráce, jednotou dějin, osudu a zodpovědnosti za budoucí generace národa.

Národ český, jemuž slavnostním způsobem byla zaručena Vůdcem národa německého a říšským kancléřem jeho národní svébytnost, zajisté může považovati za své právo i svou povinnost tvrditi se vším důrazem - kdyby o tom pochybnost vznikla - skutečnost, že má českou šlechtu jako svou složku, jež od těla národního se nikdy neoddělila a nikdy svým přičiněním oddělena nebude.

Při posledním sčítání lidu v Německé Říši byla příslušnost k národnosti postavena na základ dobrovolného přiznání. Příslušné správní předpisy vycházejí ze zásady, že každý jest příslušníkem národa, s nímž se cítí intimně spjat a k němuž se hlásí. Nepochybně se budou německé říšské orgány řídití touto zásadou i na zdejším území. V plné shodě s národem německým, který žádá ode všech svých příslušníků přesné konání všech povinností vůči národní pospolitosti, jsou důvodně i český lid a česká šlechta přesvědčeni o své sounáležitosti. Vycházejíce z přesvědčení o jednotě našeho národa ve všech složkách a zejména o tom, že potomci někdejších spolutvůrců a nositelů české státnosti ještě mohou svému národu a své vlasti za všech poměrů platně posloužiti, chceme se vždy a za všech okolností hlásiti k českému národu.“

Pod touto deklarací jsou podepsáni členové následujících rodů: Battaglia, Bubna z Litic, Colloredo-Mansfeld, Czernín, Dlouhoveský, Dobrzenský, Daczický z Heslova, Dohalský, Hildprandt, Hrubý z Jelení, Keressenbrock, Kinský, Kolowrat-Krakowský, Lobkowicz, Mensdorf-Pouilly, Sternberg, Thun-Hohenstein, Podstatský, Strachwitz, Belcredi, Serényi, Pálffy, Rieger, Schwarzenberg, Schlik, Wratislaw, Mladota, Baillet Latour, Paar, Parish, Nádherný, Schoenborn.

Závěrem budiž uvedeno, že potomkům většiny výše uvedených signatářů bylo již v restitučním řízení mnoho majetků protiprávně zabavených komunistickým režimem navráceno. Někteří však stále čekají...

Další články:

- [Prováděcí nařízení Komise \(EU\) č. 305-306/2012 ze dne 10. dubna 2012](#)
- [Právní symbolika v podání T. Hobbese](#)
- [Nezávislé regulační orgány \(stručný nástin problematiky\)](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás X. část - možné erbovní spory v ČR dnes](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás IX. část - „Smluvní příbuzenství“ a továrny na erby](#)
- [Etika především](#)
- [Právo, pohádky a kultura sebelásky](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás - VIII. část - Erbovní spory](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VII. část - Málo známé dokumenty, deklaráce české šlechty 1938-1939](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VI. část - Zadarmo to nebude, právo na místo](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás V. část - Nebijte dámu aneb heraldická etiketa](#)